

Die Pathologie und Therapie der plötzlich das Leben gefährdenden Krankheitszustände, von Prof. Dr. RICHARD LENZMANN. 4te Auflage. Jena. GUSTAV FISCHER. 1920. Prijs 55 mark, geb. 70 mark.

Bij de aankondiging van dezen vierden druk zou ik kunnen volstaan met te verwijzen, naar hetgeen ik vroeger 1) over den tweeden en derden druk schreef, om uitdrukking te geven aan de groote waarde, die ik aan dit boek voor den praktiseerend geneeskundige hecht. Alle toen genoemde eigenschappen kwamen bij hernieuwde doorlezing weer naar voren. Maar vooral belangwekkend was daarbij de gelijktijdige vergelijking met den vorigen druk. Het boek is te beschouwen als weergevenden wetenschappelijken inhoud van den ervaren man uit de praktijk, die LENZMANN moet zijn. Het verschil van twee uitgaven beteekent dus den vooruitgang of de wijziging van opvattingen, die — in dit geval 7 jaar — ontstaan bij den arts, die op de hoogte van zijn tijd blijft. Men ziet het evolutie-proces zich onder zijn oogen voltrekken.

Zoo vinden wij nieuwere geneesmiddelen, die in vorige uitgaven nog niet voorkwamen: purostrophan, coaguleen, pantopon, het toedienen van morphine bij shock, nieuwe reacties als van LANGE op aceton, benidine op bloed, andere indican-reactie, belangrijke omwerking van hoofdstukken als: encephalitis haemorrhagica, pneumocokken-meningitis, voorbehoeding van tetanus, hartzwakte na groot bloedverlies, inspuiting van druivensuiker en kamfer bij hartzwakte, duodeno-jejunale ileus, zwangerschapstoxicosen, onderscheiding tusschen néphritiden en nephrosen of nephropathieën, therapie bij eclampsie, bloedstelping volgens MOMBURG. Bij verschillende van deze onderwerpen kan men zich haast niet meer voorstellen, dat het in 1913 nog vrijwel of geheel onbekende zaken waren.

Verder zijn duidelijker uiteenzettingen of betere voorschriften gegeven over ischurie, perichondritis van het strottenhoofd, de techniek der serum-inspuiting, het voorschrijven van digitalis, het verloop der aderen met betrekking tot maagzweren, voedingsclysmata (schrijver vindt het volstrekt niet noodig de canule zoo ver in te voeren), uraemie, waarvan thans een verdeeling in drie soorten wordt gemaakt: door retentie, door kramp, en pseudo-uraemie, terwijl bij de vergiftigingen veronal is opgenomen en over botulismus nieuwere inzichten worden verkondigd.

Vroeger kenmerkte ik dit boek als ontstaan uit en bestemd voor de praktijk. Geen wonder, dat door rijkere en rijpere ervaring thans meer dan vroeger kan worden gegeven. Een voorbeeld van gewijzigde opvatting vinden wij bij de ontkapseling der nier bij sublimaatvergiftiging. In den derden druk werd deze methode zoo warm mogelijk aanbevolen. Thans wordt gezegd, dat deze handelwijze wordt toegepast, doch tevens vermeld, dat zij in een paar gevallen uit schrijvers praktijk geen gevolg heeft gehad. Ook de beschrijving van breuken in het epigastrium is door opgedane ervaring gewijzigd. En dat de casuïstiek, die een zoo aantrek-

1) *Ned. Tijdschr. voor Geneesk.* 1910, I, 58 en 1913, II, 792.

kelijk deel van het boek uitmaakt, zich heeft uitgebreid, spreekt wel van zelf.

Wie gewoon was, LENZMANN bij voorkomende gelegenheden te raadplegen, zal het met behulp van dezen nieuwen druk met nog meer vrucht doen; hem, die het niet deed, kan ik de kennis-making warm aanbevelen.

VAN EDEN.

Grundriss der Physiologie. Erster Teil: Biochemie von Prof. Dr. C. OPPENHEIMER, Dritte Auflage. Leipzig. GEORG THIEME. 1920. Prijs 5.28.

Wanneer men vroeger een werkje zocht, dat een inleiding gaf tot de studie der physiologische chemie, dan was de keuze moeilijk: of de boekjes waren wel beknopt, maar meer geschikt voor repetitie van reeds bestudeerde zaken, of zij waren, chemisch althans, niet erg bij. Een uitkomst was de in 1912 verschenen „Grundriss der Biochemie” waarvan nu de 3e druk onder bovenstaanden titel verschenen is. Evenwel vertoont deze derde druk het betwistbare na-deel van een belangrijke vergrooting van den omvang (1e. druk 399 blz., 2e 476, 3e 522) en ik vrees, dat eventueel volgende drukken het karakter van een inleiding zullen verliezen en meer tot het genre „leerboek” zullen naderen. En hiervoor is het, door het gebrek aan literaturopgaven of vermelding van grootere hand-of leerboeken, minder geschikt.

Deze bezwaren zijn wel de eenige, die men tegen dit voortreffelijke werkje kan maken.

Het is verdeeld in twee gedeelten: de eerste helft behandelt de meest belangrijke in het dierlijk lichaam voorkomende organische stoffen, waarbij aan het einde der hoofdstukken over koolhydraten, eiwitten en vetten een kort overzicht van de physiologische betee-kenis der behandelde groep volgt. Deze helft wordt besloten door een 40 bladzijden groot hoofdstuk over de fermenten, die dus hier gelukkig niet, zooals in andere kleinere werkjes, stiefmoederlijk behandeld zijn. De beschrijving hiervan is, zooals men die van den schrijver van „die Fermente” verwachten kan.

De tweede helft omvat hoofdzakelijk, wat men de „dynamische biochemie” pleegt te noemen. In dit gedeelte is het hoofdstuk stof- en energiewisseling wel heel uitgebreid behandeld (80 blz.), wat op zichzelf niet zoo erg is; maar, misschien daardoor is de physiologie der spijsvertering (20 blz.) wel wat erg in het gedrang gekomen. Dat de pancreasfermenten (lipase, amylase, trypsine) *alle* drie in zymogeenvorm worden afgezonderd, is toch niet zoo waar-schijnlijk als hier wordt gezegd, evenmin dat de galzure zouten het „lipase-zymogeen” in den actieven vorm omzetten. Zoo zijn er wel meer plaatsen, waar iet of wat dogmatisch een meening wordt verkondigd, waar misschien evenveel tegen te zeggen is, maar voor een inleidend boekje, zooals dit toch nog bedoelt te zijn, is dat wel te verdedigen, vooral in een boekje, dat zich als dit zoo prettig laat lezen.

J. TEMMINCK GROLL.